

SVJEDOČENJE I PRIPOVIJEDANJE

Zabilješke iz govora Juliána Carróna na Regionalnom skupu odgovornih CL
Milan 25 veljače 2014.

Zapitajmo se: da li nam škola zajednice o osmom poglavlju *Izazova kršćanstva* pomaže da se suočimo s izazovima života i da ih prosudimo na temelju onoga što ona govori? Pomaže li nam ona opstati u konkretnim okolnostima ne izbjegavajući svu ljudsku dramu koju život nosi?

Prvo pitanje koje sebi svatko mora postaviti pred stvarnosti u kojoj živimo, jest na koji nas način ona izaziva. Jer stvarnost nas neizbježno izaziva i mi taj izazov ili prihvatimo sa svim posljedicama koje to podrazumijeva, ili ga ograničimo. Svatko od na isti izazov reagira drukčije, te na svoj način nastoji odgovoriti na njega. Svaki osobni kao i zajednički čin nameće pitanje što je korisno a što nije, da možemo odgovoriti. Nije naime dovoljno reći da me stvarnost izaziva, pa da mi to automatski omogući dosegnuti nešto objektivno što će otvoriti drugu osobu i omogućiti odnos s njom. Svatko od nas mora provjeriti (neovisno o vlastitom mišljenju), da li odgovor koji daje na izazov stvarnosti, uistinu nudi odgovor na problem.

U vezi s time, tekst škole zajednice očiti je primjer te dinamike, jer i Isusa je stvarnost izazivala: Kao ovce su bez pastira (*Mt 9, 36*), rekao je o svojim sunarodnjacima, jer im je nedostajala svijest sebe kao osobe. Cijeli njegov odgovor je pokušaj da odgovori na taj izazov. Tu se pokazuje vrijednost osmog poglavlja, jer cijelo to poglavlje je don Giussanijev odgovor na pitanje: „Tko je Isus?“

Izazivam svakoga od vas da provjeri da li u svojim odgovorima na izazove života imamo na umu sve čimbenike nabrojene u osmom poglavlju. Ako ga stvarno uzmemo ozbiljno, počet ćemo shvaćati jesu li u našem odgovoru prisutni svi čimbenici. I moći ćemo otkriti je li on u stanju probuditi osobu u njezinom odnosu prema stvarnosti.

Očito je da smo u našoj povijesti pokušali na razne načine odgovoriti na životne izazove (nećemo sad ponavljati cijelu povijest). Don Giussani nas je pri tome uvijek pratio i ispravljao. Na zbivanja 68. pokušali smo odgovoriti skupom u Palalidu 1973. Don Giussani je onda rekao: taj stav je isključivo reaktivan, nije u stanju primjereno odgovoriti na probleme. S onima koji su se bunili mi smo dijelili želju za oslobođenjem, ali to nije bilo dovoljno da bi odgovor bio primjeren. Zato sam na Danu početka godine ponovio don Giussanijev sud iz 1976. („Kako se rađa prisutnost?“, poglavlje X, listopad 2013).

Kad je 1982. objavljen prvi uskršnji plakat pod nazivom "Krist, Božje društvo čovjeku", svi su ostali zaprepašteni, a sve je izgledalo jasno još od 76. Poslušajmo što kaže don Giussani: „Deset godina smo radili samo na kršćanskim vrijednostima, ali pri tome smo zaboravili Krista, nismo upoznali Krista“. (*Uomini senza patria (Ljudi bez domovine) 1982-1983*, Bur, Milano, 2008, str. 88-89). Svi smo možda vjerovali da slijedimo Krista, ali don Giussani je rekao: pozor! Slijediti Krista je nešto drugo. U filmu koji je talijanska televizija Rete4 pokazala povodom godišnjice njegove smrti, na pitanje novinarke: „Što nudite mladima? Vrijednosti?“, Giussani je odgovorio: „Ne samo vrijednosti, nego nadasve potrebu krajnjega smisla jer ako ne vide da su vrijednosti povezane s krajnjim smislom, one će ih ostaviti ravnodušne, služiti će samo za određene političke ciljeve“. Čovjek se možda ni ne misli baviti „politikom“, ali ako je odgovor jednostran, na kraju će neizbježno u svemu što čini djelovati „politički“.

Zato je plakat o Kristu za don Giussanija značio obnavljanje, vraćanje porijeklu pokreta. Don Giussani je shvaćao da je u našem djelovanju bilo nešto što više nije odgovaralo porijeklu; čak i slijedeći život pokreta, odgovarajući na izazove života – a ne ostajući doma u toplome – postajalo je očito da se gubi porijeklo. „Plakat je poput ponovnog osvajanja porijekla, poput vraćanja porijeklu pokreta“. Uzeli smo, naime „zdravo za gotovo ono zbog čega je pokret rođen (*isto*, str. 27)“. Taj plakat je iznova predložio porijeklo (...) iznova je predložio pokret u njegovoj izvornosti (*isto*, str. 61). Vidite dakle da nije svaki odgovor primjeren. Naša povijest nas to stalno uči.

Što je učinio don Giussani nakon referenduma o rastavi i prekidu trudnoće? Je li nastavio tu bitku ili je svoju pozornost usmjerio na bitku protiv pritiska koji vrši vlast da bi skućila želju, upravo zato jer bez želje osoba ne postoji? On je stalno isticao da vlast nastoji ugušiti želju i u tu svrhu se služi lažima (mediji, iskrivljavanje povijesnih činjenica), veliča laž. Gušenje želje i zapostavljanje naših dubokih potreba oružje je vlasti. Govorio je: to je postao sveopći mentalitet: možemo braniti vrijednosti, ali skućili smo želje.

U toj situaciji u kojoj je don Giussani shvaćao da je osoba skućena, jer se više ne da izazvati u svojoj dubini vlastite ljudskosti, on je govorio o „učinku Chernobyl“, te nam je svima rekao: „Čini se da više ne postoji nikakva stvarna očevidnost osim mode a moda je projekt vlasti“ (*L'io rinasce in un incontro (Ja se iznova rađa u susretu) 1986-1987*, Bur, Milano 2010, str. 182).

Don Giussani ustanovljuje i dvije posljedice: 1) kršćanski život teško postaje „uvjerenje“; 2) „pribjegavamo zajednici, kao zaštitnoj kuli“ (*isto*, str. 181).

Stoga – upravo jer je povezana s odgovorom na životne izazove - shvaćamo svu važnost njegove izjave 1987. godine: „osoba ponovno otkriva sebe u živom susretu“. To nije nikakva spiritualna fraza, nije izgovor da ne odgovorimo na izazove koji su pred nama. Pitanje je kako stojimo u

stvarnosti, prihvaćamo li sve njezine izazove tako da naš „ja“ može ponovno oživjeti. Bez toga buđenja „ja“ vlast nam može dopustiti da nastavimo braniti vrijednosti, ali istodobno nam oduzima ono bitno, ostajemo prazni iznutra, bez želja. Upravo zbog toga ne postoji realniji opis što je čovjek, od opisa sadržanog u osmom poglavlju *Izazova kršćanstva*. U njemu se jasno pokazuje tko je Krist; vidljivo je da svaki drugi pokušaj, premda naizgled pruža odgovor na neke aspekte problema, nije kršćanski odgovor; stoga nije u stanju odgovoriti na svu čovjekovu dramu.

Svatko mora odlučiti što mu je činiti, osmo poglavlje je hvalospjev tom shvaćanju bez kojega – unatoč svom našem aktivizmu - ne možemo učiniti ništa što će stvarno odgovoriti na dramu situacije. Zato škola zajednice kaže: „Samo božansko može 'spasiti' čovjeka, što znači sve prave i bitne čovjekove dimenzije i njegovu sudbinu“ (str. 118). Samo prisutnost može instinktivnost usmjeriti cilju, odgovoriti na ljudski nered; „Tko će me istrgnuti iz ovoga tijela smrtonosnoga?“ Ovaj vapaj [kaže don Giussani] jedini je uvjet da čovjek ozbiljno shvati Kristov prijedlog“ (str. 137). Zato osmo poglavlje nije lekcija o moralu ili duhovnosti: ono pokazuje tko je Krist, jer „kršćanska se religioznost rađa kao *jedini uvjet čovještva* (...) bez koje je svako umišljanje da ćemo riješiti problem samo laž“ (str. 123, 141).

Sad dobro shvaćate da nije dovoljno ponavljati te riječi ili ih zamijeniti drugima, ili tražiti rješenje u aktivizmu. Ne, svatko ih mora provjeriti tamo gdje se nalazi, **mora provjeriti koriste li za živjeti, i nama i drugima**, pomažu li nam odgovoriti na sve drame s kojima smo svakodnevno suočeni preko osoba koje susrećemo. Ako nam to nije jasno sav naš aktivizam neće biti dovoljan. Zato nam ga vlast i dopušta (zakone ionako određuje onaj tko ima vlast)! Ali ako se ne probudi osoba, skoro je nemoguće da ne prevagnu druge brige. To potom ne znači da odustajemo od svih inicijativa, ali ako se ne probudi „ja“, bit ćemo stalno poraženi.

Netko bi mogao reći: „Ali neki izazovi su takvi da nešto treba učiniti!“ Prvo što treba je prosuditi problem – jer ako tumor liječimo aspirinom, i to je odgovor na izazov, ali koliko je primjeren? Dimenzija problema koji opisuje osmo poglavlje takva je da nije dovoljan aspirin. Samo ako u obzir uzmemo dimenziju problema, shvatit ćemo kakav čin je razmjeran. Sad shvaćamo zašto je don Giussani toliko inzistirao na tome da vjera mora postati osobna: ne može se reći da nije bio realist i da nije prihvaćao izazove stvarnosti!

Ako ne naučimo iz toga, ponavljamo pokušaj koji se već pokazao uzaludan, naime pokušaj prosvjetiteljstva da brani vrijednosti bez Krista. To nije kršćanstvo, najviše je Kant. Prosvjetiteljstvo nije htjelo izbrisati kršćanske vrijednosti, ono se zavaravalo da ih je moguće živjeti i sačuvati bez Krista.

Upravo na toj razini nas ispravlja don Giussani. Bez božanskog nemoguće je spasiti čovjeka i njegove vrijednosti. Samo božansko je u stanju sačuvati sve čovjekove dimenzije, kao što sad možemo vidjeti. Sačuvati vrijednosti

bez Krista: ne čudi me da je Kant tako mislio, ali čudi me da mi, koji smo vidjeli rezultat povijesti koja je započela s prosvjetiteljstvom, možemo tako misliti. Ovo što sad gledamo jasno pokazuje da je pokušaj afirmiranja vrijednosti bez Krista, osuđen na propast. Da možemo zamišljati ponovno predložiti ono što se u povijesti već pokazalo kao neuspješno – dopustite mi reći da me to čudi. To pokazuje da i mi podliježemo mentalitetu koji prevladava, a koji je proistekao iz prosvjetiteljstva. Ali to nije pokret!

Ili ćemo obnoviti porijeklo u svim dimenzijama koje nam škola zajednice predlaže, ili u svijetu nećemo biti apsolutno „nitko“. Značilo bi da je vlast uspjela ugušiti potrebe našeg „ja“, i završit ćemo tako da s nama manipuliraju za druge ciljeve. Nemojmo zaboraviti da smo svi mi počeli od savršenih zakona, ali to nije bilo dovoljno da spriječi da u nekoliko desetljeća lavina sve pomete! To je povijesna činjenica, možemo se ljutiti ili ne, ali naš bijes neće ništa promijeniti. A ako ponovimo ono što se već pokazalo neuspješno, jao nama!

Vrijednost osmog poglavlje upravo je zato presudna, jer nam nudi cjeloviti i realni pogled na stvarnu čovjekovu situaciju, kao i uputu od čega je moguće ponovno započeti. Značajne su riječi pape Franja u *Civiltà Cattolica* : „Ne možemo isticati samo pitanja vezana uz prekid trudnoće, homoseksualni brak ili upotrebu kontracepcije. To nije moguće. Ja nisam puno o tome govorio i to su mi predbacili. Ali i kad o tome govorimo, treba govoriti u određenom kontekstu. Uostalom mišljenje Crkve je poznato, ja sam sin Crkve, ali nepotrebno je stalno o tome govoriti. (...) Učenja Crkve, bilo da su u pitanju dogme ili moralne upute, nemaju sva jednaku vrijednost. Misijski pastoral nije opsjednut nepovezanim prenošenjem mnoštva učenja koje se pokušava uporno nametati. Navještaj se usredotočuje na ono bitno, na ono što je nužno, a što također najviše privlači, ono što zapali srca kao što se dogodilo učenicima Emmausa. Moramo stoga naći novu ravnotežu, jer u protivnom prijeti opasnost da se i moralna zgrada Crkve sruši kao kula od karata, da izgubi svježinu i miris Evandjelja. Prijedlog Evandjelja mora postati jednostavniji, dublji, mora zračiti ljepotom. Moralne posljedice proizlaze potom iz toga prijedloga (“ Intervju s papom Franjom, A. Spadaro, *La Civiltà Cattolica*, III/2013, str. 463-464): U svjetlu te preokupacije ističe u *Evangelii Gaudium*: „Najveći se problem javlja kada se poruka koju naviještamo, čini se, poistovjećuje s tim sporednim aspektima koji, premda su važni [sporedni ne znači da nisu važni], sami po sebi ne prenose srž poruke Isusa Krista. Trebamo, dakle, biti realni i ne uzimati zdravo za gotovo da naši sugovornici poznaju čitavu pozadinu onoga što govorimo ili da mogu povezati ono što govorimo s bitnom srži evandjelja koja tomu daje smisao, ljepotu i privlačnost“ (34). Mislite li da sve ovo ne bi bio potpisao don Giussani?

Kad je 2004. Giussani napisao Ivanu Pavlu II, da je želio samo jedno - ponovno predložiti „temeljne aspekte kršćanstva, znači ljubav prema

kršćanskom događaju (...) u njegovim izvornim elementima i ništa drugo“ (*Tracce*, travanj 2004, str. 2), govorio je to isto. Dovoljno se sjetiti jedne od prvih knjižica pokreta, *Tragovi kršćanskog iskustva*. Nema ništa osnovnije od toga.

Nastavljam čitati u Evangelii Gaudium: „Navještaj se usredotočuje na ono bitno, na ono što je ljepše, veće, privlačnije i istodobno nužnije. Poruka koju prenosimo pojednostavnjuje se, ne gubeći zbog toga na svojoj dubini i istinitosti, i tako postaje snažnija i uvjerljivija“ (35). Pravi izazov nastaje ako se to dogodi, jer mi smo izabrani da ga svjedočimo i pokažemo tu privlačnu snagu koja može probuditi osobu. „Sve objavljene istine proizlaze iz istoga božanskoga izvora i u njih se vjeruje istom vjerom, ali neke su od njih važnije jer izravnije izražavaju samu srž evanđelja“ (36).

Kad se na Misi za don Giussanija kardinal Scola zapitao kako možemo odgovoriti na sve izazove života rekao je: „Svjedočanstvo i pripovijest. Govorio je o svjedočanstvu života, a među nama vidimo puno primjera kako se taj život saopćava. Zbog toga razloga sam često govorio o ženama iz Ugande, ženama Rose. Primjer tih žena zaraženih Aids-om pokazuje kako čak i tako velika vrijednost kao život može izgubiti svoj sjaj, i kako samo u kršćanskom susretu ponovno izlazi na vidjelo u svoj svojoj ljepoti. Za Rose je susret s tim ženama iz Kampale predstavljao izazov, željela im je pomoći i stoga im je nabavila lijekove, ali brzo je shvatila da to nije dovoljno, jer nakon nekoliko doza bi prestale uzimati lijekove, prepuštajući se bolesti. Zato, svjesna da jedino božansko spašava sve čovjekove dimenzije, počela im je navješćivati Krista, i to je u tim ženama probudilo svijest o vrijednosti njihova života, jer su shvatile da je za Boga njihov život važan i da ih ljubi. Posljedica je bila da su nastavile uzimati lijekove. To isto smo vidjeli u mnogima među nama kao Nataši, ili zatvorenicama u Padovi, koji nam svjedoče kako danas odlučno i jasno možemo braniti život i njegovu beskrajnu vrijednost.

Čini mi se bitno razmišljati o tim stvarima ako ne želimo izgubiti pravac.